Suomen Erämuseosäätiö sr.
Y-tunnus: 3253157–8
Virastokatu 2, 55100 IMATRA

LAUSUNTO 1 (4)

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

23.10.2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kalastuslain muuttamisesta

Suomen Erämuseosäätiö sr. kiittää pyynnöstä antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi kalastuslain muuttamisesta ja esittää kunnioittaen seuraavaa:

Muutos on perusteltu ja tarpeellinen

Lakiesityksen tavoite ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävän kalastuksen järjestämisen turvaamisesta Suomessa on kannatettava, sillä kotimaisen kalan käyttöä, kalastusharrastusta ja kalastusmahdollisuuksia on edistettävä. Kalastus on myös tärkeä harrastus ja olennainen osa suomalaista elämänmuotoa ja kulttuuriperintöä, jota on vaalittava. Kalastonhoitomaksukertymästä huolehtiminen tukee näitä tavoitteita.

Säätiö kannattaa ja pitää tarpeellisena kalastuslain 79 §:n 1 momentin muutosta, jolla kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuuden yläikärajaa nostetaan nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen, koska kalastuksen harrastajien ikärakenteesta johtuva maksukertymän vähentyminen on tarpeen pysäyttää. Yläikärajan nostolla varmistetaan, että kertymä riittää myös tulevaisuudessa kalastuslaissa säädettyihin tarkoituksiin.

Muutos on myös askel lähemmäksi maksujen yhdenvertaisuutta. Kalastonhoitomaksu on lähinnä rinnastettavissa riistanhoitomaksuun (metsästyskortti), jossa yläikärajaa ei ole, vaan kaikki metsästäjät maksavat säädetyn vuosimaksun. Kalakantojen hoito, johon pääosa maksukertymästä käytetään, hyödyttää kaikkia kalastajia ikään katsomatta, kuten myös riistanhoito kaikkia metsästäjiä. Jokaisen edunsaajan osallistuminen myös kustannusten kattamiseen on perusteltua.

On todennäköistä, että ilman yläikärajan nostoa edessä on maksukertymän supistuminen, sillä uusien nuorten kalastajien tuoma kertymä ei riitä korvaamaan ikääntyneiden poistumaa. Samaan aikaan Suomessa väestön elinikäodote kasvaa, työuria pidennetään ja aktiivisten ja hyväkuntoisten seniorikansalaisten osuus väestöstä kasvaa. Tämä tarkoittaa, että 65–69-vuotiaiden ja sitä vanhempien osuus myös kalastajista entisestään lisääntyy.

Kalastusperinteiden vaaliminen, tallennus ja museotoiminta mukaan kalastonhoitomaksun käyttötarkoituksiin

Säätiö esittää, että samalla kun kalastuslakiin tehdään tarpeellinen maksun ikärajaa koskeva muutos, valiokunta huomioi myös ajankohtaisen tarpeen täydentää maksukertymän käyttötarkoitusta lisäämällä kalastusperinteen vaalimisen, tallentamisen ja siihen liittyvän museotoiminnan mukaan yhdeksi mahdolliseksi käyttökohteeksi.

Riistanhoitomaksua käytetään nykyään jo metsästyksen perinteen vaalimiseen, tallentamiseen ja museotoimintaan. Suomen Metsästysmuseo Riihimäellä saa vuosittaista toiminta-avustusta metsästyskorttituloista maa- ja metsätalousministeriöstä.

Suomeen on maa- ja metsätalousministeriön valmisteluhankkeen pohjalta 2020 päätetty perustaa uusi valtakunnallinen erä- ja luontokulttuurimuseo, joka yhdistää metsästyksen, kalastuksen ja luonnon virkistyskäytön perinteiden vaalimisen, tallentamisen ja esittämisen myös matkailun kannalta vetovoimaisella tavalla.

Sijaintipaikkakilpailun voitti Imatra, jossa uuden museon suunnittelutyö on parhaillaan käynnissä MMM:n ja OKM:n myöntämällä ja eduskunnan päättämällä rahoituksella, johon myös kaupunki ja maakunta osallistuvat. Myönnetty rahoitus on yhteensä noin 2,1 M€. Museo on tarkoitus avata 2028.

Kalastuksen edistäminen, kalastustapojen ja -perinteiden taltiointi ja esittely sekä elävän kalastusperinteen nykydokumentointi ja myös uusien harrastajien innostaminen kalastusharrastuksen pariin tulevat olennaisesti kuulumaan uuden valtakunnallisen vastuumuseon tehtäväkenttään.
Museolla tulee olemaan merkittävä rooli myös aihepiiristä viestijänä, tutkitun tiedon välittäjänä ja ajankohtaisen keskustelun herättelijänä.

Kalastonhoitomaksun yläikärajan korottaminen tukee kertymän kasvaessa myös uuden, valtakunnallisen kalastusmuseotoiminnan lisäämistä kalastonhoitomaksuvarojen käyttötarkoituksiin ilman, että nykyisten edunsaajien rahoitus vaarantuu.

Käyttötarkoituksen täydennys liittyy erämuseohankkeeseen myös sikäli, että Riihimäellä museotoimintaa ylläpitävä Suomen metsästysmuseoyhdistys ry edellyttää, että sekä metsästys- että kalastusaiheisten sisältöjen ja museopalveluiden tuottamiseen sekä kokoelmien hoitoon pystytään varmistamaan yhtäläinen rahoitus.

Yhdistys on ilmoittanut, että metsästysmuseotoimintojen ja kokoelmien luovutuksen ehtona yhteiseen museoon on, että kalastusmuseotoimintaa voidaan rahoittaa kalastonhoitomaksuista samoin kuin riistanhoitomaksuilla rahoitetaan metsästysmuseotoimintoja.

Säätiö ja yhdistys tekevät museon lopullisen perustamispäätöksen, kun liikkeenluovutuksen ohella valtion ja kaupungin päätökset investoinnin rahoituksesta on tehty syksyllä 2024.

Säätiö ehdottaa, että valiokunta muuttaa samalla myös kalastuslain 82. pykälää ja lisää siihen kalastonhoitomaksujen käyttötarkoituksiin kohdan:

6) *Kalastusmuseotoiminnasta aiheutuviin menoihin.*

Mikäli täydennys ei tässä yhteydessä olisi jostain syystä mahdollista tehdä, esitämme, että valiokunta huomioi edellä esitetyn mietinnössään ja kehottaa lausumassaan ministeriötä tuomaan em. täydennysesityksen viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi.

Seuraavassa lisätietoa erämuseohankkeen tarpeesta, taustoista ja tilanteesta:

Pitkäaikainen tavoite

Erä- ja luontokulttuurimuseon perustaminen on jo vuosikymmeniä ollut MMM:n, OKM:n sekä Museoviraston tavoitteena, sillä Suomesta puuttuu metsästyksen, kalastuksen sekä luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen vastuumuseo. Erä- ja pyyntikulttuurin erilaiset ilmentymät ja jokaisen oikeudet ovat osa kansallista tarinaamme, aineetonta ja aineellista kulttuuriperintöämme sekä elämäntapaamme ja ansaitsevat oman vastuumuseonsa.

Ihmisen yhteys luontoon vahvistuu omakohtaisten luontoharrastusten ja -kokemusten kautta, millä on suuri vaikutus yksilöiden kokemaan hyvinvointiin. Uudella museolla tulee olemaan merkittävä rooli luonto-harrastuksiin innostavana toimijana ja tutkitun tiedon välittäjänä. Museo viitoittaa kävijöitään polulle kohti vahvempaa luontoyhteyttä, mikä tukee yksilöiden hyvinvointia ja resilienssiä.

Imatralla on parhaillaan käynnissä maa- ja metsätalousministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Museoviraston tuella uuden valtakunnallisen vastuumuseon, Suomen Erä- ja luontokulttuurimuseon, suunnittelu ja käynnistyshanke. Imatra voitti museon sijaintipaikasta vuonna 2021 pidetyn valtakunnallisen sijaintipaikkakilpailun. Tulevan museon vastuualueina ovat metsästys, kalastus ja luonnon virkistyskäyttö. Museokonsepti ja museon perustamissuunnitelmat ovat työn alla ja valmistuvat ensi vuoden loppuun mennessä.

Imatran kaupunki on sitoutunut vahvasti museohankkeeseen myös taloudellisesti ja tehnyt vv. 2021–2023 useita toimenpiteitä museohankkeen edistämiseksi. Museohankkeelle myönnettiin juuri JTF-rahastosta merkittävä osarahoitus, jolla tuotetaan vuoden 2024 aikana museon arkkitehti- ja talotekninen suunnittelu. Tuen myönsi Etelä-Karjalan liitto Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta. Myös MMM ja OKM ovat myöntäneet

museohankkeelle rahoitusta, jonka ansiosta hanke etenee suunnitellussa aikataulussa.

Imatran näyttävä kaupungintalo tullaan peruskorjaamaan ja muuntamaan museokäyttöön vaikuttaviksi ja korkeatasoisiksi yleisö- ja näyttelytiloiksi. Lisäksi kokoelmien säilytystä ja hoitoa varten rakennetaan museoammatilliset kriteerit täyttävä uusi konservointi- ja kokoelmatila kaupungintalon viereen. Uuden museon toiminta alkaa Imatralla vuonna 2028.

Rakennuttamisen aikana (2025–2026) edistetään uuden valtakunnallisen museon näyttelyiden, museopalveluiden ja kokoelmien siirron suunnittelua. Samalla on tarkoitus aloittaa uuden museokonseptin mukainen toiminta Riihimäellä sijaitsevissa nykyisen Suomen metsästysmuseon tiloissa.

Tällä hetkellä eri puolilla Suomea olevia kalastuskokoelmia aletaan siirtää Imatralle vasta uusien kokoelmatilojen valmistuttua, joten tarve kalastusmuseotoiminnan rahoittamisesta kalastonhoitomaksukertymästä ei ala välittömästi. Sen mahdollistaminen 82. pykälän täydennyksellä on kuitenkin kriittisen tärkeää, jotta liikkeenluovutuksesta metsästysmuseoyhdistyksen kanssa voidaan sopia ja rahoitusta myöntää kalastusmuseotoiminnalle heti, kun sille on tarve.

Suomen Erä- ja luontokulttuurimuseon yleisötyön yhtenä suurena tavoitteena on synnyttää monipuolista toimintaa ja yhteistyötä kalastus- ja metsästysharrastajien ja -yhteisöjen kanssa. Kiinnostava, näkyvä ja moderni museotoiminta lisää kiinnostusta luontoharrastuksiin, kalastukseen ja metsästykseen. Näin museo, yhdessä kalastus- ja metsästysjärjestöjen kanssa, ohjaa uusia ihmisiä luonto- ja pyyntiharrastusten pariin.

Vaikuttavan museotoiminnan synnyttäminen ja toteuttaminen edellyttää vakaata ja pitkäjänteistä rahoituspohjaa. Uuden valtakunnallisen kalastuksen vastuumuseon perustamisen varmistamiseksi on siksi välttämätöntä, että kalastusmuseotoiminnan tukeminen lisätään kalastonhoitomaksuvarojen käyttötarkoituksiin. Tämä on edellytys valtakunnallisen kalastusmuseotoiminnan kestävälle toteuttamiselle osana uutta erä- ja luontokulttuurimuseota.

Kunnioittavasti

Suomen Erämuseosäätiö sr.

Matti Viialainen
hallituksen
puheenjohtaja

Pia Paukku
toimitusjohtaja